

ks. Bogdan Gienza SDS
Oborniki Śląskie, 16 lipca 2010 roku

ODSZEDŁ CZŁOWIEK I KAPŁAN Z PASJĄ.
Ks. Prof. PWT Dr. Hab. Antoni Jerzy Kielbasa, Salwatorianin (1938-2010)

*Dopóki żyje na świecie choćby jeden tylko człowiek,
który nie zna i nie kocha Jezusa Chrystusa, Zbawiciela świata, nie wolno ci spocząć!*
(ks. Franciszek Jordan)

Powyższe słowa można uznać za motto i inspirację życiową zmarłego nagle 15 lipca 2010 roku w domu zakonnym w Trzebnicy ks. prof. PWT dr. hab. Antoniego Kielbasy, salwatorianina. Zmarł w 72 roku życia, 54 roku życia zakonnego i 48 roku posługi kapłańskiej.

Dzieciństwo i młodość

Ks. Antoni Jerzy Kielbasa urodził się 6 listopada 1938 roku w Zgodzie, dzielnicy Świętochłowic, na Górnym Śląsku, w wielodzietnej rodzinie rzemieślniczej Małgorzaty zd. Dziuba i Jerzego Kielbasów (ojciec był rzeźnikiem). Atmosfera religijna w domu sprawiła, że oprócz ks. Antoniego, również jego brat Jerzy wybrał drogę kapłańską i pracuje obecnie jako proboszcz parafii w Ornontowicach (archidiecezja katowicka); drogą kapłańską i zakonną podjął także bratanek ks. Ireneusz Kielbasa SDS. Naukę ks. Antoni pobierał m.in. w Niższym Seminarium Duchownym im. św. Jacka w ówczesnym Stalinogrodzie (dzisiejsze Katowice) w latach 1953-1955. Należy nadmienić, że niektórzy absolwenci Gimnazjum i Liceum im. św. Jacka oraz Niższego Seminarium Duchownego im. św. Jacka w Katowicach, odgrywali lub odgrywają ważną rolę w życiu społecznym i kościelnym.

Droga powołania

Warto zauważyć, że drogę powołania kapłańskiego i zakonnego wybrał Antoni w okresie największego terroru stalinowskiego, przypadającego na pierwszą połowę lat pięćdziesiątych XX wieku. Nowicjat w Zgromadzeniu Salwatorianów w Bagnie (archidiecezja wrocławska) rozpoczął 7 września 1955 roku. Pierwszą profesję zakonną złożył 8 września 1956 roku w Bagnie i przyjął wówczas imię zakonne Herbert, profesję wieczystą 8 września 1962 roku również w Bagnie. Studia filozoficzno-teologiczne odbył w Wyższym Seminarium Duchownym Salwatorianów w Bagnie. Świecenia kapłańskie przyjął 29 czerwca 1963 roku w Trzebnicy z rąk ks. biskupa Andrzeja Wronki, biskupa pomocniczego archidiecezji wrocławskiej. Tak więc posługę kapłańską rozpoczął w przełomowym okresie dla Kościoła, jakim były obrady Soboru Watykańskiego II (1962-1965).

Służba zakonna

Bezpośrednio po święceniach kapłańskich ks. Antoni Kielbasa został skierowany jako wikariusz do parafii pw. Św. Bartłomieja i św. Jadwigi w Trzebnicy, gdzie proboszczem był ceniony już wówczas ks. dziekan Wawrzyniec Bochenek SDS (1915-1996). Do Trzebnicy powrócił po okresie studiów specjalistycznych w Polsce i za granicą w listopadzie 1972 roku i pozostał tutaj do swojej śmierci. Wyrazem zaufania ze strony współbraci zakonnych był wybory ks. Antoniego do konsulty prowincjalnej w latach 1975-1985. Pełnił w niej obowiązki wikariusza prowincjalnego, czyli zastępcy ks. prowincjała (w latach 1975-1978 i 1981-1985) oraz konsultora prowincjalnego (1978-1981). Kilkakrotnie powierzano mu obowiązki superiora, czyli przełożonego domu zakonnego wspólnoty Salwatorianów w Trzebnicy.

Ks. Kielbasa aktywnie uczestniczył w pracy Zgromadzenia Salwatorianów na szczeblu międzynarodowym. Jako delegat Polskiej Prowincji Salwatorianów sześciokrotnie był wybierany do udziału w obradach Kapituły Generalnej Zgromadzenia (1975, 1981, 1987, 1993, 1999, 2006). Należał do współzałożycieli Międzynarodowej Komisji Historycznej Salwatorianów, która została powołana do istnienia w 1971 roku. Był jej członkiem do samej śmierci. Celem Komisji są studia nad historią Założyciela, Sługi Bożego ks. Franciszka Jordana (1848-1918) i Zgromadzenia Salwatorianów. Owocem pracy Komisji są m.in. wydawane regularnie „Documenta et Studia Salvatoriana”.

Na przestrzeni tych lat czynnie włączał się w organizacje różnych jubileuszy zakonnych, zarówno w Polsce, jak również w skali międzynarodowej.

Droga naukowa

Studia specjalistyczne z zakresu historii Kościoła rozpoczął w 1964 roku na Wydziale Teologicznym Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. W 1966 roku uzyskał licencjat z zakresu nauk historycznych, w 1968 roku obronił pracę magisterską nt. „Początki Salwatorianów na ziemiach polskich 1900-1908”, pisanej pod kierunkiem ks. prof. Mieczysława Żywczyńskiego. W latach 1968-1970 odbył kurs doktorancki na KUL. W latach 1970-1972 pracował w archiwum generalnym Salwatorianów w Rzymie, studiował jako wolontariusz w Rzymie, prowadząc równocześnie kwerendę w archiwach kościelnych w Europie, szczególnie salwatoriańskich. Po powrocie do kraju zamieszkał w Trzebnicy i od listopada 1972 roku rozpoczął wykłady w Wyższym Seminarium Duchownym Salwatorianów z historii Kościoła, patrologii i historii Zgromadzenia Salwatorianów. W 1992 roku na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu obronił pracę doktorską nt. „Ksiądz Franciszek Maria od Krzyża Jordan (1848 - 1918)”. Promotorem był ks. prof. Józef Swastek. W październiku 1993 roku został mianowany adiunktem tegoż Wydziału i rozpoczął zajęcia dydaktyczne, podejmując wykłady z historii Kościoła Powszechnego i dziejów Kościoła na Śląsku. W 1998 roku zdał pomyślnie kolokwium habilitacyjne na podstawie rozprawy „Salwatorianie z ziem polskich w latach 1881-1903”. Następnie ks. Kielbasa został powołany na stanowisko docenta na Papieskim Wydziale Teologicznym we Wrocławiu, w 2001 roku otrzymał tytuł profesora nadzwyczajnego tegoż Wydziału. Do śmierci był kierownikiem katedry Historii Kościoła na Śląsku. Był cenionym promotorem wielu prac magisterskich i licencjackich oraz doktorskich. Nadto był recenzentem prac magisterskich, doktorskich i habilitacyjnych.

Kierunki badań naukowych, sympozja i publikacje

W badaniach naukowych ks. Profesora można wymienić trzy główne kierunki badań naukowych. Pierwszy związany był z rodziną zakonną i dotyczył osoby Założyciela, Sługi Bożego ks. Franciszka Jordana oraz historii Zgromadzenia Salwatorianów. Owocem są rozprawy naukowe będące podstawą kolejnych stopni akademickich oraz liczne pionierskie opracowania w jęz. polskim i prace zbiorowe. W ramach wykładów w Seminarium w Bagnie potrafił swoją pasję dla Założyciela zaszczepić w kolejne pokolenia Salwatorianów. Trzeba też mieć na uwadze, że organizował prawie od podstaw archiwum prowincjalne w Krakowie, które wzbogacił ogromną liczbą kopii dokumentów zebranych w ramach prowadzonej przez lata kwerendy w archiwach w Polsce i za granicą.

Drugą pasją naukową było zgłębianie życia i działalności św. Jadwigi Śląskiej, której relikwie spoczywają w bazylice trzebnickiej. Ks. Kielbasa przyczynił się w znacznym stopniu do rozszerzenia kultu św. Jadwigi w Polsce i za granicą. W dużej mierze dzięki jego staraniom Kongregacja do spraw Duchowieństwa, za zgodą Ojca św. Benedykta XVI, erygowała w dniu 24 stycznia 2007 roku Międzynarodowe Sanktuarium Świętej Jadwigi Śląskiej w Trzebnicy.

Trzecim obszarem badań była historia Kościoła na Śląsku, ze szczególnym uwzględnieniem historii zakonów i zgromadzeń zakonnych. Jej owocem są monografie wydawane w serii „Sól Ziemi Śląskiej” oraz liczne książki i artykuły.

Cały dorobek naukowy ks. Kielbasy obejmuje ponad 500 publikacji w postaci książek, okolicznościowych ksiąg pamiątkowych przygotowywanych z różnych okazji, artykułów o

charakterze naukowym i popularno-naukowym. Trzeba też mieć na uwadze, że jako pracownik naukowo-dydaktyczny brał czynny udział nie tylko we wspomnianej Międzynarodowej Komisji Historycznej Salwatorianów, ale aktywnie współpracował z Instytutem Historycznym i Instytutem Historii Sztuki Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocławskim Towarzystwem Naukowym i z Górnośląskim Instytutem Historycznym w Katowicach.

Ks. Profesor z racji swej rzeczowości, licznych kontaktów i zdolności organizacyjnych był cenionym uczestnikiem sympozjów naukowych, zarówno ogólnopolskich jak i międzynarodowych, jako prelegent i jako organizator.

Działalność religijno-kulturowo-społeczna

Związek ks. Kiełbasy z Trzebnicą i Dolnym Śląskiem nie wynikała tylko z faktu wieloletniego zamieszkania w domu zakonnym Salwatorianów w Trzebnicy. Tak jak posługę na rzecz Zgromadzenia Salwatorianów i pracę naukową podejmował z pasją, tak również z pasją angażował się w życie Archidiecezji Wrocławskiej, sanktuarium św. Jadwigi w Trzebnicy i sprawy społeczne lokalnej wspólnoty. Przez lata trudno było sobie wyobrazić liczne uroczystości religijne czy patriotyczne w Trzebnicy bez udziału ks. Profesora. O jego umiłowaniu do Ziemi Trzebnickiej i sanktuarium św. Jadwigi niech świadczy fakt, że w 2008 roku nie przyjął intratnej funkcji prorektora Papieskiego Wydziału Teologicznego we Wrocławiu, gdyż trudno byłoby mu pogodzić wszystkie dotychczasowe i nowe obowiązki.

Niez mordowanie służył jako kaznodzieja i ceniony przewodnik dla grup z Polski i zagranicy, zwłaszcza z Niemiec, w bazylice trzebnickiej. Stał się w naturalny sposób rzecznikiem idei pojednania narodów polskiego i niemieckiego. Od wielu lat czynnie angażował się w duszpasterstwo nauczycieli, podejmując z nimi liczne wyjazdy zagraniczne.

W znacznej mierze dzięki jego staraniom odbywają się w Trzebnicy od 1993 roku Tygodnie Kultury Chrześcijańskiej. Przyczynił się do powstania Muzeum Kultu św. Jadwigi w Trzebnicy oraz zorganizowania w Trzebnicy licznych wystaw związanych m.in. z historią św. Jadwigi, Piastów Śląskich, cysterek i sióstr boromeuszek w Trzebnicy oraz aktualnych wydarzeń społecznych. Brał czynny udział w pracach Towarzystwa Miłośników Ziemi Trzebnickiej, jak również współpracował z redakcją rocznika „Brzask” i redakcją tygodnika „Nowa Gazeta Trzebnicka”. Dzięki zabiegom ks. Kiełbasy powołano do życia w 2007 roku Dużą Ścieżkę św. Jadwigi w Trzebnicy, w planach na najbliższe miesiące jest utworzenie na placu pielgrzymkowym obok bazyliki trzebnickiej Małej Ścieżki św. Jadwigi Śląskiej. Mają one spełniać rolę edukacyjną dla mieszkańców, licznych pielgrzymów i turystów przybywających do Trzebnicy.

Wdzięczność i uznanie

Tak aktywna i wieloraka obecność ks. Antoniego Kiełbasy była na różne sposoby zauważana i doceniana w Polsce i za granicą. Wymieńmy tylko najważniejsze wyrazy uznania w porządku chronologicznym.

W 1998 roku prezydent Republiki Federalnej Niemiec dr Roman Herzog przyznał mu Krzyż Zasługi RFN w uznaniu szczególnych zasług na polu pojednania polsko-niemieckiego i szerzenia kultu św. Jadwigi. W 2000 roku, z okazji 750. rocznicy uzyskania przez Trzebnicę praw miejskich, otrzymał godność Honorowego Obywatela Trzebnicy. W 2003 roku katolickie Stowarzyszenie Civitas Christiana przyznało mu nagrodę im. Juliusza Ligonia za wkład badawczy w poznanie dziejów Kościoła na Śląsku i popularyzację wiedzy historycznej o ziemi śląskiej. Kolejne odznaczenie zagraniczne otrzymał ks. Kiełbasa w 2005 roku. Ówczesny prezydent Austrii Heinz Fischer na wniosek Ministra Nauki i Kultury przyznał mu Austriacki Krzyż Honorowy I Klasy w dziedzinie Nauki i Kultury za podjęcie i przeprowadzenie wielu prac badawczych i opracowań, wiążących Śląsk z Austrią, i za podjęcie przez Salwatorianów wielu działań w celu zacieśnienia związków i rozwoju współpracy z Austrią. W tym samym roku Towarzystwo Miłośników Ziemi Trzebnickiej przyznało mu tytuł „Europejczyka Roku 2005” w uznaniu wielokierunkowej działalności na rzecz pojednania i współpracy narodów. Decyzją Rady Miejskiej Miasta Trzebnicy z dnia 29

grudnia 2008 roku na wniosek Towarzystwa Miłośników Ziemi Trzebnickiej został mu przyznany tytuł „Zasłużony dla Gminy Trzebnica”. Postanowieniem Prezydenta RP Lecha Kaczyńskiego z dnia 9 listopada 2009 roku w uznaniu wybitnych zasług w kultywowaniu historii oraz upowszechnianiu kultury polskiej, za osiągnięcia w pracy duszpasterskiej i pedagogicznej oraz za zasługi w działalności na rzecz społeczności lokalnej ks. Kielbasa otrzymał jedno z najwyższych polskich odznaczeń - Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski. Uroczystość wręczenia odznaczenia odbyła się 8 grudnia 2009 roku w bazylice trzebnickiej. W 2010 roku otrzymał kolejne odznaczenia i nagrody. 27 maja podczas posiedzenia Rady Miejskiej w Urzędzie Miasta w Obornikach Śląskich ks. Profesor został odznaczony medalem „Honorowego Obywatela Obornik Śląskich”. Również w maju została mu przyznana przez Samorząd Dolnego Śląska i Kraj Związkowy Dolnej Saksonii „Nagroda Kulturalna Śląska”. Od 1991 roku laureatami tej nagrody są Polacy związani ze Śląskiem, którzy mają wybitne osiągnięcia kulturalne i przyczyniają się do pojednania między Polakami i Niemcami. Ostatnią nagrodą przyznaną ks. Kielbasie była Nagroda Kulturalna Dolnego Śląska „Silesia”. Uchwałę w tej sprawie podjęto na sesji Sejmiku Województwa Dolnośląskiego w dniu 8 lipca 2010 roku. Miała mu być wręczona we wrześniu br.

Zamiast zakończenia

Przywołane w ogromnym skrócie najważniejsze wydarzenia z życia i działalności ks. Profesora Antoniego Kielbasy uzmysławiają bogactwo jego osoby, umiejętne gospodarowanie otrzymanymi talentami, różnorodność podejmowanych inicjatyw i wielką wolę oraz umiejętność współpracy z licznymi ludźmi i organizacjami. Zapewne powstanie na jego temat wiele opracowań i wnikliwych analiz. Powyższe zostały spisane niejako na gorąco. Jedno określenie się nasuwa nieodparcie: odszedł człowiek i kapłan z pasją. Osobiście od wielu lat określałem go jako „człowieka instytucję”. Był żywym ucieleśnieniem pasji i słów Założyciela Salwatorianów, ks. Franciszka Jordana: „Dopóki żyje na świecie choćby jeden tylko człowiek, który nie zna i nie kocha Jezusa Chrystusa, Zbawiciela świata, nie wolno ci spocząć!”. Nie doczekał się jego beatyfikacji, nad czym tak usilnie pracował i o co zabiegał przez lata. Został wezwany z posterunku do Domu Ojca, by tam spotkać się i radować się chwałą wybranych. Wierzmy, że straciliśmy Współbrata, Przyjaciela, Naukowca, ale zyskaliśmy Orędownika.

Nam pozostają jak przesłanie słowa wiersza Zbigniewa Herberta „Przesłanie Pana Cogito”:
„idź wyprostowany wśród tych co na kolanach
wśród odwróconych plecami i obalonych w proch
ocalałeś nie po to aby żyć
masz mało czasu trzeba dać świadectwo (...)
Bądź wierny Idź”.